

Ганна БОНДАРЕНКО
ORCID 0000-0002-4524-4565

**ПОЕТИЧНИЙ ДИСКУРС «СПІЗНЕНОГО ПОКОЛІННЯ»:
ВИКЛИКИ ЧУЖИНИ І ДОСВІД ЇХ ПОДОЛАННЯ**

**THE POETIC DISCOURSE OF THE LATER GENERATION THE
CHALLENGES OF FOREIGN AFFAIRS AND THE EXPERIENCE
OF OVERCOMING THEM**

Актуальна упродовж тисячоліть потреба творення художнього світу – оптимальний базовий елемент для доведення тези про необхідність самовираження як органічної потреби індивідуума. Екстраполюючи дану тезу на історичний мистецький досвід вітчизняного письменства, знаходимо підстави буквально аксіоматичного характеру для викладу підсумкових незаперечних тверджень: авторський мистецький світ, презентуючи художню реальність, вирізняється неповторним стилем викладу, за яким – особлива структура особистості його творця, де за всіма визначеними закономірностями та узагальненнями стають упізнаваними високі ідеї автора, що сповнені «спрагою найдалших обріїв буття» (Маланюк, 2017; 802), де незалежність Батьківщини – понад усе.

Досвід освоєння світу, представлений в авторському художньому континуумі через слово рідної мови «як духовної сутності етносу і людини», яка «формує цілісність особистості, пов'язуючи свідомість і підсвідомість», забезпечує можливість «постійного діалогу між Я та Іншим, особистістю і світом» (Бацевич, 2009; 169), – це обов'язково окреслення перспектив, ближчих і подальших, це пророчі візії майбутнього.

Розташування у світоглядівій системі координат митця тих сутнісних речей, які презентують складник національний, або ж тих, що його начисто позбавлені, фіксується на домінантних позиціях. Результати – варіанти відповідного викладу у межах художнього континууму.

Художня модель стосунків «людина – вітчизна» увиразнюється в умовах жорсткого прояву опозиції «своє – чуже», виміри якої залишаються багатоаспектними та дієвими і сьогодні, в умовах активних проявів чинників глобалізаційного характеру. Болючий сердечний відрух Лесі Українки «Розбий, розсій нас геть по цілім світі», зроджений 1904 року, у пору передреволюційного зламу, виявився пророчим для цілих поколінь українців, зокрема для тих, котрі, втративши можливість боротися за незалежність УНР на полі бою, опинилися за межами Батьківщини, зберігаючи від початку надію на відновлення військового чину та пристрасно шукаючи відповіді на найважливіше, отже, визначальне питання: що спричинило трагедію поразки. Труднощі долі вигнанців, щонайменше, були двополюсними: зовнішніми

(умови перебування) та внутрішніми (усвідомлення зради керівництвом держави власної армії). Виразна ілюстрація – враження М. Шаповала від зустрічі з інтернованими: «Передо мною стояло троє старшин українського війська, полоненого за дротами, морально розпотрошеного політичними провідниками на роздоріжжі на поталу всім. ... Мене увесь час на еміграції давить цей образ духовного сирітства української революційної молодіжи» (Дараган, 2004; 23). Чи не той самий образ поставав у пору «Революції на граніті» і далі, аж до трагічної «Небесної сотні»?

Чим стало «письменство» для цілого «спізненого покоління» «трагічних оптимістів»? Це був чин подолання викликів доби, коли «... Брами полоненої Батьківщини були замкнені. Поля для життєвої діяльності – бракувало» За визначенням Євгена Маланюка, «Письменство прийшло, сказати б, лише як вихід з безвихідности, в якій опинилося на чужині ціле покоління» Творчість, зокрема літературна, світ поезії – «... серед безвихідности – то був, може, єдиний вихід для дальшого ведення перерваної війни вже не військовою зброєю, лише зброєю мистецтва й культури, а зброєю поезії – в першу чергу» (Маланюк, 1962; 175) для Юрія Липи, Леоніда Мосендза, Максима Гриви, Олени Теліги, Оксани Лятуринської, О. Ольжича, Юрія Клена, Максима Чирського. До когорти «спізненого покоління» належав і сам автор викладеного вище висновкового твердження, датованого 1958 роком, отже, віддаленого від трагічного 1920 року майже сорокарічним життєвим проміжком.

Доконечна жертвність, що постала з безмірної любови до Батьківщини, зродила на чужині «спізнене покоління» митців, яке «наслідком історичної дійсности, саме літературі (трагічно й парадоксально) віддало свої сили й життя» (Маланюк, 1962; 173), яке жило відчуттям Великого часу, без його категоричного поділу на минуле, теперішнє і майбутнє, вибудувавши своєю творчістю «Цитаделю духа» для всіх наступних поколінь лицарів Української Держави.

Джерела та література

1. Бацевич, Ф. (2009). Духовна синергетика рідної мови : Лінгвофілософські нариси : монографія / Флорій Бацевич. Київ : ВЦ «Академія». 192 с.
2. Дараган, Ю. Ю. (2004). Срібні сурми: Поезії / Упоряд. Л. В. Куценко. Київ: Веселка. 127 с.
3. Маланюк, Е. (2017). Вибрані твори / Євген Маланюк; упор. Олеся Омельчук. Київ : Смолоскип. 872 с.
4. Маланюк, Е. (1962). Книга спостережень. Проза Торонто, Онтаріо: Видавництво «Гомін України». 528 с.

5. Ольжич, О. (1994). Незнаному Воякові : Заповідане живим / О. Ольжич; упор. Леоніда Череватенка. Київ : Фондація імені О. Ольжича. 432 с.

Богдан ДМИТРИЄНКО

РОЗВИТОК БЛАГОДІЙНИЦТВА ТА МЕЦЕНАТСТВА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

THE DEVELOPMENT OF PHILANTHROPY AND PATRONAGE IN THE SECOND HALF OF THE XIX – AT THE BEGINNING OF THE XX CENTURY

В умовах сьогодення актуалізується проблема благодійництва та меценатства. Вона має практичне значення для відродження культурних надбань українського народу, національно-культурного відродження сучасної України. Історія кожного покоління залишила в своїй пам'яті такі явища, які несуть етичні норми та високі моральні якості в суспільстві. Саме тому дослідження ролі приватної ініціативи в розвитку вітчизняної системи освіти, краєзнавства, музейної справи, філантропії потребує врахування досвіду вітчизняних меценатів минулого, оцінки результативності їх діяльності, визначення складових елементів меценатства в Україні.

Чимало істориків займалися вивченням історії українського благодійництва та меценатства. Значний внесок у дослідження цієї проблематики зробили Даниленко Л., Донік М., Колосова Н., Киричук О., Папакін Г., Поляруш С., Ступак Ф., Чепурнова В. та інші автори.

Історія проблеми меценатства, як відомо, пов'язана з успіхом підприємницької діяльності, а дефініція «меценатство» походить від імені багатого римського дипломата Гая Цільнія Мецената – великого шанувальника мистецтва, поета, який витрачав великі кошти на придбання творів мистецтва, а також матеріальну підтримку молодих поетів. Синонімами поняття «меценатство» в українському варіанті є добродійність, доброчинність, тобто діяльність, спрямована на допомогу тим, хто її потребує.

Історія українського меценатства сягає давніх часів. Добродійність була притаманна князям Київської Русі, про що свідчать численні археологічні та писемні джерела (не лише державні, а й власні кошти вкладали у будівництво храмів та монастирів Я. Мудрий, В. Мономах, Д. Галицький).

Традиції меценатства зберігалися і в наступні періоди вітчизняної історії, а найбільше піднесення ця справа переживає наприкінці XIX – початку XX ст., коли до неї долучаються відомі українські підприємці: родини Тарновських, Терещенків, Симиренків, Ханенків, Харитоненків та ін.. Вони виступали ініціаторами заснування освітніх закладів (початкових училищ, гімназій,